

SPRZĄTAMY BAŁTYKI I ZALEWY

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Morski i Rybny

MCMiŻŚ
Ministerstwo Gospodarki i Morsnictwa
i Żegluga Sportowa

Agencja Restrukturyzacji
i Modernizacji Rolnictwa

RYBACTWO
I MORZE

Z każdym dniem coraz bardziej widoczny i oczywisty staje się fakt, że nasze plastikowe nawyki zagrażają planecie i dalszej przyrodzie. Problem zanieczyszczenia środowiska naturalnego tworzywami sztucznymi jest szczególnie widoczny w morzach i oceanach, stanowiących ponad 70% powierzchni naszej planety.

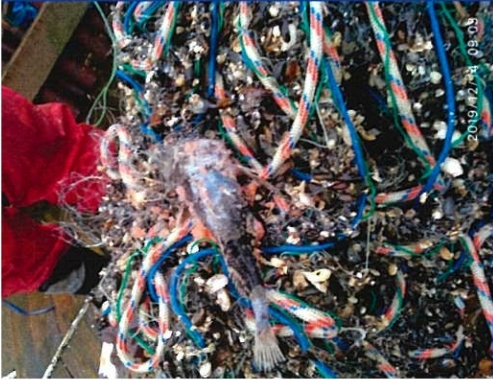
12 milionów ton plastiku

trafia co roku do mórz i oceanów na całym świecie. Oznacza to, że do oceanów co minutę dostaje się ilość śmieci odpowiadająca pojemności jednej śmietarki.

SIECI WIDMA (lang, ghost nets) to zalegające w morzu narzędzia połowowe (lang, derelict fishing gears) zaliczają się do odpadów morskich z tworzyw sztucznych. Zgodnie z Planem Działań w zakresie Odpadów Morskich przyjętym przez HELCOM **zalegające sieci rybackie** (potocznie nazywane „sieciami widmo”) to „pojęcie odnoszące się zarówno do komercyjnych jak i rekreacyjnych narzędzi połowowych, które zostały porzucone, zagubione lub w inny sposób wprowadzone do środowiska morskiego na skutek czego negatywnie na nie oddziałują, np. poprzez niezamierzone połowy ryb, akumulowanie na obszarach wrażliwych siedlisk czy degradację do frakcji mikroplastików mogących dostawać się bezpośrednio do łańcucha pokarmowego”.

Wiąże się to z licznymi konsekwencjami dla dobrostanu ekosystemów morskich. Istnieje jeden rodzaj plastikowych zanieczyszczeń, który jest szczególnie niebezpieczny dla fauny morskiej. Są to porzucone, zagubione lub odrzucone narzędzia połowowe, czyli tak zwane „**sieci widma**”.

Zerwane na wrakach i innych zaczepach, bądź zagubione podczas sztormów syntetyczne sieci rybackie przez wiele lat zachowują swoją zdolność do niekontrolowanych połowów i stają się śmiertelnymi pułapkami dla bałtyckich zwierząt, takich jak: ryby, foki, morswiny czy nurkujące ptaki.

Wydajność zalegających w morzach sieci wynosi od **20% ich roboczej wydajności połowowej w okresie pierwszych 3 miesięcy od zgubienia, do około 6% po 27 miesiącach.**

Te dodatkowe, niekontrolowane połowy mają negatywny wpływ na stabilność stad ryb i owoców morza. Największe zagrożenie dla zasobów morskich stanowią zerwane podczas sztormów **sieci stawne (takie jak nety, czy mance)**. Sieci te, zaliczane do usidlających narzędzi połowowych, wykonane są z cienkich przedź rybackich lub żyłek styronowych dodatkowo barwionych w celu zmniejszenia ich widoczności w wodzie.

Ogromne zagrożenie dla ekosystemu Bałtyku stwarzają także odpady plastikowe. Foliove torebki, plastikowe zgrzewki czy różnego rodzaju polimerowe żyłki stanowią śmiertelną pułapkę dla morskich ssaków i ptaków, które często zaplątują się w tego typu odpady. Jak pokazują badania, odpady morskie mają negatywny wpływ na

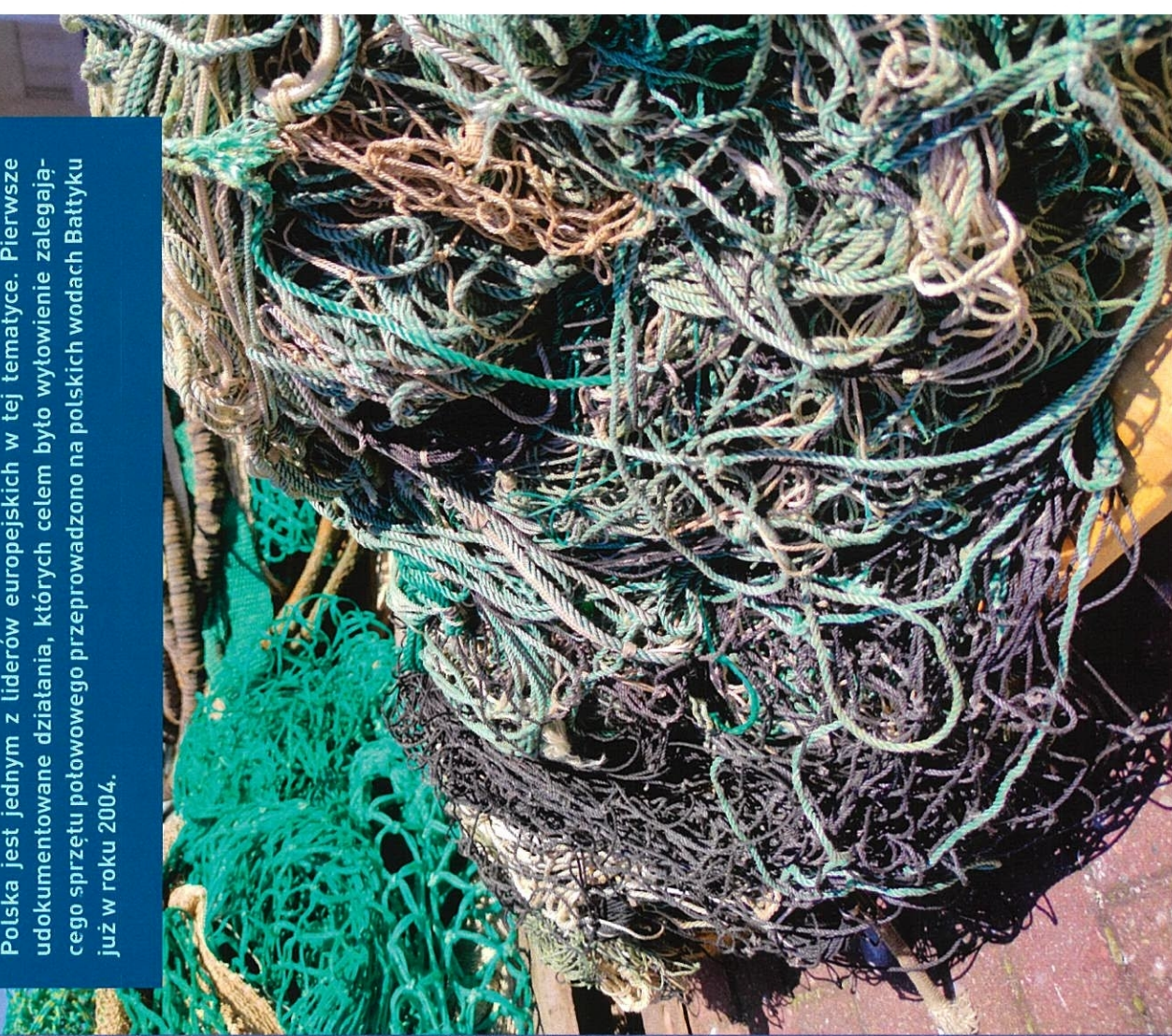
54% gatunków morskich znajdujących się w Czerwonej Księdze Gatunków Zagrożonych IUCN.

Zagubione sieci tego typu stanowią śmiertelne zagrożenie dla ryb, takich jak: dorsze, ryby łososiowate (łososie i trocie) oraz flądrowate (stornie, gładzice i turboty). Ponadto, w oczka zalegających w morzu mogą zaplątywać się nurkujące ptaki oraz ssaki morskie, które giną pozbawione możliwości oddychania. Sieci rybackie zerwane na wrakach stanowią również śmiertelne zagrożenie dla tzw. „turystyki wrakowej”, czyli penetrowania wraków przez pletwonurków, zarówno profesjonalnych jak i amatorskich.

Narzędzia połowowe zalegające w morzach i oceanach oraz ich wpływ na środowisko morskie są przedmiotem licznych projektów i badań na całym świecie. Na przestrzeni ostatnich lat znacznie wzrósł także poziom świadomości społeczeństwa nt. problemu odpadów morskich, w tym sieci widm. W całej Europie podejmowanych jest coraz więcej działań mających na celu ograniczenie negatywnego wpływu sieci widm na środowisko morskie.

Polska jest jednym z liderów europejskich w tej tematyce. Pierwsze udokumentowane działania, których celem było wyłowienie zalegającego sprzętu połowowego przeprowadzono na polskich wodach Bałtyku już w roku 2004.

Przykładem działania mającego na celu ograniczenie negatywnych skutków działalności połowowej na ekosystemie morza Bałtyckiego jest kolejna edycja projektu realizowanego w oparciu o Program Operacyjny „Rybnactwo i Morze” w ramach poddziałania 1.4.1 „Zbieranie utraconych narzędzi połowowych i odpadów morskich”.

ODPADY MORSKIE

lang, marine litter, marine debris) to wszelkiego rodzaju trwałe, wytworzone lub przetworzone materiały stałe, które zostały wykonane lub wykorzystane przez ludzi i celowo lub nieumyślnie wyrzucone do środowiska morskiego lub przybrzeżnego. Odpady morskie obejmują także materiały, które zostały przetransportowane do środowiska morskiego z lądu – np. poprzez systemy rzeczne, systemy kanalizacyjne lub prądy powierzchniowe. W skład odpadów morskich wchodzi: tworzywa sztuczne, drewno, metale, szkła, gumy, narzędzia połowowe, odzież, papier itp.

Raport FAO z 2009 roku szacuje, że każdego roku w morzach i oceanach ginie lub zostaje porzuconych aż **640 000 ton sprzętu połowowego**, co stanowi około 10% całego plastiku w oceanach. W 2014 roku przeprowadzone zostały badania z których wynika, że **aż 70% makroplastików** (czyli odpadów z tworzyw sztucznych o średnicy ponad 20 cm) unoszących się na powierzchni oceanu w tzw. wielkich plamach śmieci stanowi pozostałość po działalności połowowej.

Negatywny wpływ zgubionych lub porzuconych narzędzi połowowych na środowisko morskie znacznie wzrósł w drugiej połowie XX wieku, od kiedy w rybnictwie na całym świecie coraz częściej stosowano tworzywa sztuczne do produkcji lin, sieci i wszelkiego innego sprzętu rybnactw. Wykonane w taki sposób narzędzia połowowe po zagubieniu pozostają w środowisku morskim przez dziesiątki lat, wywierając negatywny wpływ na ekosystem, nie tylko poprzez niekontrolowane połowy ryb i gatunków zagrożonych, ale także stanowią niezwykle niebezpieczny odpad – skonstruowane są bowiem z syntetycznych włókien o dużej odporności. **Rozbicie ich na mniejsze cząstki w wyniku oddziaływania czynników zewnętrznych, takich jak światło, oddziaływanie prądów, czy zniszczenia mechaniczne trwa nawet 600 lat.**

Jednak dziś wiemy już także, że taki rozkład nie jest nawet załóżnikiem rozwiązania problemu. Cząstki plastiku nie ulegają rozkładowi biologicznemu, a są jedynie rozbijane na mniejsze kawałki, aż stają się **mikroplastikiem lub nawet nanoplastikiem**.

Publikacja zrealizowana w ramach projektu „Ochrona i odbudowa morskiej różnorodności biologicznej i ekosystemów morskich oraz system rekompensat w ramach zrównoważonej działalności połowowej” realizowanego przez Wolińskie Stowarzyszenie Rybaków w oparciu o Program Operacyjny Rybnactwo i Morze 2014-2020 w ramach poddziałania „Zbieranie utraconych narzędzi połowowych i odpadów morskich”.

Wydrukowano na papierze ekologicznym cocoon silk

Zdjęcia: © Wolińskie Stowarzyszenie Rybaków & © Fundacja MARE

Skład: Agencja Wydawnicza Ekopress

Wolińskie Stowarzyszenie Rybaków powstało w 2008 roku, jako Stowarzyszenie Zwyczajne. W roku 2011 uzyskało wpis do KRS. Obecnie liczy ponad 110 członków; armatorów, rybaków, członków wspierających, którzy prowadzą działalność w następujących portach: Stepnica, Wolin, Lubin, Świnoujście, Międzyzdroje, Karsibór, Przytór, Dziwnów, Niechorze, Mrzeżyno i Rewal.

Misją Fundacji MARE jest ochrona ekosystemów morskich, poprzez inicjowanie niezbędnych zmian społecznych i politycznych. Dążymy do przyszłości, w której społeczeństwo będzie posiadać wrażliwość i świadomość ekologiczną oraz żyć w harmonii z morzami i oceanami. W której Bałtyk tętni życiem i nie jest nieustannie narażany na negatywne skutki działalności człowieka.

BALTYK TO NASZE MORZE. CHRONIŃMY GO RAZEM!

#RazemDlaBałtyku

SPRZĄTAMY BAŁTYKI I ZALEW

Projekt zrealizowany przez Wolińskie Stowarzyszenie Rybaków na Zatoce Pomorskiej, Zalewie Szczecińskim i Zalewie Kamieńskim to kolejne z serii działań mających na celu poprawę stanu środowiska Bałtyku oraz aktywnego zaangażowania rybaków w działania na rzecz ochrony środowiska.

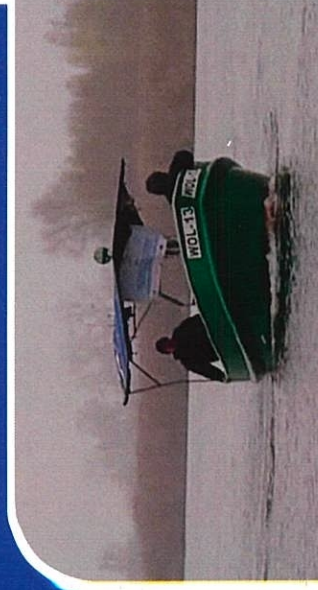
W projekcie uczestniczyło **110 jednostek rybackich** z portów **Dziwnów, Mrzeżyno, Niechorze, Rewal, Międzyzdroje, Świnoujście, Karsibór, Lubin, Wolin, Kamień Pomorski, Stepnica**. Celem projektu było oczyszczenie Bałtyku i Zalewów z odpadów morskich oraz zwiększenie świadomości społeczeństwa oraz użytkowników morza na temat porzucanych sieci rybackich i ich wpływu na środowisko.

W efekcie projektu Wolińskie Stowarzyszenie Rybaków wyłowilo z obszaru Zatoki Pomorskiej oraz Zalewów Szczecińskiego i Kamieńskiego łącznie aż

18 698 kg odpadów morskich.

Wśród wyławianych odpadów przeważał sprzęt rybacki w tym:

sieci netowe i żaki (zbudowane z polipropylenu), linki otłowiane, stylon, linki, kotwice, okazjonalnie opony oraz plastikowe butelki.

Wolińskie Stowarzyszenie Rybaków prowadziło akcje oczyszczania w rejonach:

1. **Zatoka Pomorska** w pasie 12 mil od zachodniej granicy państwa do potudnika E 015, 22' 000" (porty Świnoujście, Międzyzdroje, Dziwnów, Niechorze, Rewal, Mrzeżyno)
2. **Jezioro Wrzosowskie** - północna część zalewu Kamieńskiego (port Dziwnów)
3. **Jezioro Wicko Wielkie**, dorzeczna Świny i północna część Zalewu Szczecińskiego (porty Karsibór i Lubin)
4. **Zalew Szczeciński** od południowej strony - Zatoka Odrzańska - wschodnia część zalewu do toru wodnego Szczecin-Świnoujście, Zatoka Skoszewska, rzeka Dziwna do Zalewu Kamieńskiego (porty Stepnica, Wolin).
5. **Zalew Kamieński** (port Kamień Pomorski)

W ramach projektu w poszczególnych portach wyłowiono następujące ilości odpadów morskich:

port Karsibór (Zalew Szczeciński)	1865 kg
port Lubin (Zalew Szczeciński)	587 kg
port Stepnica (Zalew Szczeciński)	2303 kg
port Wolin (Zalew Szczeciński)	2759 kg
port Kamień Pomorski (Zalew Kamieński)	1785 kg
port Dziwnów (Zatoka Pomorska)	4960 kg
port Międzyzdroje (Zatoka Pomorska)	214 kg
port Mrzeżyno (Zatoka Pomorska)	969 kg
port Niechorze (Zatoka Pomorska)	380 kg
port Rewal (Zatoka Pomorska)	1023 kg
port Świnoujście (Zatoka Pomorska)	1844 kg

11 portów
110 łodzi
18 698 kg